

"ΡΕΜΠΩ"

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ "ΑΒΡ"

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΟΡΙΣ ΜΠΥΤΕΝ ΝΤΥΓΚΑΡ

"Υστερα από τόν «Βεργαίνο» τού Μορίς Ροστάν στο θέατρο τού «Ροσφόρ», νά ένας «Ρεμπώ», στό Αβή, ένα μικρούτσικο θεατράκι σέ υπόγειο, στόν δδδ Μονιάρτρης, πού γνώρισε στά παλιά και τώρα τελευταία μιά δόξα αμφισβητούμενη. Είναι ένας Ρεμπώ όμοιος όπως ήταν, παρουσιασμένος μέ τήν πιό άγιη πρόθεση, από δυο νέους συγγραφείς πού είναι οι πιό ελκερινείς φίλοι τού ποιητή. Αυτό πού άλλεγε ό ενδιαφερόμενος βλέποντας έτσι τόν έαυτό του πάνω στή σκηνή, προτιμόμε καλύτερα νά μήν τό σκεφτόμε, θ' άπαγόρευε νά μιλήσουν γι' αυτόν, θά τού ήταν άρκετό αυτό. "Αν κατέφυγε στήν Αιθιοπία, άφού άπαρηθήκε τό έργο του, τίκανε άκριβώς γιά ν' άποφύγει όλους τούς φιλολογικούς κινδύνους, όπως άξαρνα τό άνεβάσμα του στή σκηνή.

Ξαναδιάβαζα μιά μέρα, στό "Αδεν, τά γράμματα πού ό 'Αρθούρος Ρεμπώ έγραψε κεί τό 1885. Είχε μιά ζέση σάν κόλαση, όπτε μιά σκιά, ούρανος μπροστίνος. Ξεραίλα! Γιά νά ζήσεις έκει πρέπει νάσαι άγγλος άξίωματικός και νάγεις έλα τά κομμόρ: παγωνιές, άκμισιήρες, άμάξι και προσωπάκο πού ή Κυβέρνησις παρέγει στούς οπαλλήλους τής αυτοκρατορίας. Και άν ό Ρεμπώ κάησε έκει μήνες, πραγματικά, αυτό έγινε γιατί τάχε γαλάσει μέ τήν Εύρώπη και γιά περισσότερη άκρίβεια μέ τούς ανθρώπους τών γραμματίων, από τούς όποιους δέν ήταν, και πού μ' αυτός δέν είχε ποτέ τίποτα. "Ψηλώμαστε στό βάθος αυτής τής τρώπας όμοια σάν σέ ζεστό φούρνο». Ζήταγε νά βρεί μίαν Ικανοποίηση σ' αυτή τή ζωή, κι αυτή ήταν ή σωπή πάνω σ' αυτό τό διαβολικό πλάσμα. "Έτσι όταν άνοιξε μέσα σ' αυτό τό φούρνο τό γράμμα πού τουστ'ελε νό Ντελαγιέ, ό παλιός του συμμαθητής τής Σαρβίλ, πού ήταν δημοσιογράφος στό Παρίσι, άναγγέλλοντάς του πώς είχαν δημοσιέψει στίχους του — πώς τούς ξαναβρήκαν:— και πώς τόν χαρετόουσαν σάν μαιτρ, φανταζόμαστε εύκολα τήν όργή του. "Ο Μαρσέλ Κουλόν, ένας άπ' τούς άπειράριθμους σχολιαστές του, μιά όχι ό λιγώτερο φανατικός, όπτε ό λιγώτερο σαφής, ύπέδειξε αυτή τή σκηνή, ή καλλι-

τερα αυτόν τό μονόλογο, στόν δραματικό πού θά μετάφερεν στό θέατρο τό πάθος τού 'Αρθούρου Ρεμπώ.

Οι Γκρέβ και Καμαρά, δέ λάβαρε όπ' όμει τους μιά συμβουλή, πού σ' αυτή θά μπορούσαν νά μυριστούν μιά ειρώνία. Χτυπήσανε θαρραλέα τόν Ρεμπώ, χωρίς τήν άδεια κανένος. Τόν κομμάτισαν σέ πίνακες, και πρόσθεσαν έναν άγγελο, πού σ' αυτή τήν περίπτωση και πάνω σ' αυτή τή σκηνή μάς φαίνεται διπλά έξόριστος. Τό πάν είναι νά μάθουμε άν ό Ρεμπώ θά παρουσιαστεί άγνότερος από πριν.

"Αν είμαστε ακόμα στό 1925, θάγαμε στό Αβή μίαν ώμορφη ιδεολογική μάχη και θά γυπιόμαστε ύπέρ και κατά τού Βερλαίν. "Η πλειονότητα τών Ρεμπωνιστών άσασολούνται άλλο. Μά μένει ίσως ακόμα ένα κοινό από νέους, γιά τούς όποιους ή ποίηση είναι πάντα τό πραγματικό και άληθινό δράμα, και τό όποιο ό Ζώρζ Ρολέν, άγνός έρμηνευτής τού ποιητή, ζήτάνουεϊ στό πρώτο ταμπλώ, κι' ακόμα στα άκόλουθα. 1870. Τό κολλέγιο τής Σαρλβίλ. "Ο κ. 'Ιζαμπάρ, τι καλός δάσκαλος, λίγο συντηρητικός, δοσμένος στήν ποίηση: "Έχει τήν εύθύνη του στήν έξαιρετική αυτή περιπέτεια. Αυτός είναι πού δάνεισε στόν πρώιμο μαθητή του τά βιβλία πού δέν διαβαζον στήν Σαρλβίλ, γιά τά όποια δέν μπορούμε νά πούμε πώς καθορίσανε τά ένδόμυχα κίνητρα τού Ρεμπώ, μά τά όποια, μολαταύτα, κεντήσανε τή φαντασία του.

"Ο 'Ιζαμπάρ, θά λάβαινε, άμέσως στόν έρχόμενο χρόνο, μίαν Ικανοποίηση, πού, ύστερα από μισόν αιώνα ακόμα τόν συγκινουσε. "Ήτανε τό γράμμα πού οι πιό μοντέρνοι ποιητές, πάνω στή γραμμή τού Ρεμπώ, ζέρουν άπό έξω: «Λέω πώς πρέπει νάμια προνα φήτης, νά γίνα προφήτης... "Ουλες οι ποικιλίες τού έρωτα, τού πόνου, τής τρέλλας. Ψάχνει μέσα του, έξαντλεί μέσα του όλα τά δηλητήρια, γιά νά μη κρατήσει όπ' αυτά παρά μόνο τήν πεμπουσία τους. Τρομερό βάσανο πού τό χρειάζεται γι' αυτό όλη του ή πίστη, όλη ή υπεράνθρωπη δύναμή του, κι' όπου φανερώνεται άνάμεσα σ' όλους σάν ό πιό

μεγάλος έρρωστος, ό μεγάλος έγκληματίας, ό μεγάλος καταραμένος, ό υπέρτατος ποφός, κλπ... Μά, μολαταύτα, ό 'Ιζαμπάρ ήταν γεμάτος άνησυχία και θλιβότανε βλέποντας τό φοβερό κοκό πού κόγλαζε μέσ' στόν μαθητή του ένάντια στούς άνθρώπους, ένάντια στούς παπάδες, ένάντια στήν οικογένεια του, και έτσι όπως μάς τόν δείχνουν στό θέατρο αυτόν τό γοητευτικό μαιτρ, διακρίνομε σ' αυτόν μιά φιλελεύθερη τρυφερότητα, έναν άέρα μπουρζουαζίας, πού ό άληθινός 'Ιζαμπάρ θά είχε σ' ύγουρα άναγνωρίσει, όχι γιαν εύγνωμοσύνη. Τά συγχαρητήρια μάς στόν Βερνιέ.

Τό δράμα άρχινάει στό τρίτο ταμπλώ μέ τήν άφιξη τού Ρεμπώ στό σπίτι τού Βερλαίν. "Ο Φρανσουά Πορσέ και ό Μπεζαμέν Φοντάν, δέν θάγαν τίποτα νά ξαναπούν έκει. Σέ λίγο τό άψφντι άρχινάει τό ρόλο του. "Η κ. Βερλαίν είναι δεκαετής γρονών και νάτην κιάλας παραδομένη. Ποιός τάραξε τόν άλλο; ό Ρεμπώ! Μά ό διαφθοράς, φαίνεται πώς θάνα ό Βερλαίν, πού θά τό πληώσει άκριβιά, και τώρα πιά στό Παρίσι, σ' αυτή τήν τρώγλη τής όδου Σαμπάν-Πρεμιερ, πού οι συγγραφείς μανουβράρουν λίγο τήν Ιστορία, μά σύγχρονα ρωσοποιούνε περίφημα τό δράμα. "Υστερα είναι ένα μπαρ στό Λονδίνο, κι' αυτό δέν φέρνει λιγώτερη θλίψη. "Η άπτικειμενικότητα είναι πλέρια. Οικτείρομε τόν Βερλαίν, μά δέν μπορούμε νά κάνουμε τό ίδιο τόν Ρεμπώ, παρ' ό τή σκληρότητά του. Είναι μιά πρόγευση τής κόλασης, μιά άληθινή κόλαση. Τό ταμπλώ τής Στουτγάρδης γέρνει τήν πλάστιγγα μάλλον προς όφελος τού Βερλαίν. Βγαίνει άπό τή φυλακή και νά τώρα πώς τόν μεταχειρίζονται. Εύτυχός πού άπόκτησε πιά τή συνήθεια νά προσεύχεται γιά τόν έαυτό του. "Η στάση τού Ρεμπώ, άπειναντίας, σγαιικά μέ τόν Θεό, είναι πάντα ή ίδια και τίποτα δέν έπιτρέπει νά πιστέψουμε πώς κάποτε θά φωτιστεί. "Έγουμε κεί σκηνές λυρικής ώμότητας πού δέν μπορεί παρ' ό προσβάλλουν. Είναι γραμμένες καλά και παίζονται περίφημα.

"Ο Βερλαίν στήν πρώτη του κατάπτωση, φροντίζει ακόμα γιά τό άξιοσέβαστο του έαυτού του και βρήκε στόν Ρενέ Φλέρ έναν ήθοποιό πλατώ και άπαλό, πιό κοντά στόν άγιο παρ' ό' έγον άπίστευτο φάινο, μιά λάσπη άκόμα άστική, άν μπορούμε νά πούμε έτσι, ένώ ό Ζώρζ Ρολέν είναι άδυσώπητος, άτίθασσος πού άποβλέπει στό μοιραίο μεγαλείο τού προσώπου του. "Αηδίαζει τήν άγάπη πού τρέφουν γιά τήν προσωπικότητά του, τό θαυμασμό πού έχουν γιά τό έργο του. "Η δημιουργία τού Ζώρζ Ρολέν πλησιάζει στή δύσκολη αλήθεια. "Αν τά πρόσωπα αυτού τού δράματος είχαν όνόματα άγνωστα θάγαμε βαθύτερο ενδιαφέρον ή καθόλου; Νά θέμα γιά σκέψη. Προτιμώ, βγαίνοντας από τό Αβή, γεμάτος έγκάρδια εύγνωμοσύνη στούς ένθουσιώδεις όνειροπόλους πού είδαν στόν Ρεμπώ ένα παιδί, νά ξαναπαρώ τό «Μιά 'Εποχή στόν "Αθή» και τή «Σοφία» ύστερα, γιά νά υπερασπισώ τόν έαυτό μου, ίσως άθελά μου.

Μετ.: Ν. ΓΙΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

Οι ήθοποιοί Ρολέν και Φλέρ στούς ρόλους τού Ρεμπώ και Βερλαίν, στό θέατρο "Αβήπάρ.